

*Коротаєва К.**

МАНІПУЛЯТИВНІ ПСИХОТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Війни ведуться політичними, економічними, дипломатичними, військовими й інформаційно-психологічними засобами. При цьому роль останніх протягом сторіч неухильно зростає. Це обумовлено тим, що війни по своїй суті стають явищами психологічними.

Багато в чому психологічними є цілі війни. Основними об'єктами ураження стають моральний дух армії, реальний морально-психологічний стан частин і підрозділів, окремих військовослужбовців. Серед засобів впливу на супротивника великого значення набувають психологічні засоби.

Термін «психологічні операції» вказує на те, що для досягнення цілей підривної діяльності широко залучаються висновки психологічної науки й що вона направлена, у першу чергу, на зміну психологічних станів супротивника.

Обґрунтовуючи роль психології в організації й веденні психологічної війни, відомий американський фахівець П. Лайнбарджер підкреслює наступне:

По-перше, психолог може сказати, яким чином збудження можна перетворити на обурення, особисту винахідливість - на масове боягузтво, непорозуміння – на недовіру, забобони – на несамовитість[2].

По-друге, установивши, як налаштований супротивник, і фактори, що визначають його моральний стан, психолог може передбачати поведіння військ супротивника в певній обстановці.

По-третє, психолог може дати необхідні рекомендації оперативним працівникам, що ведуть психологічну війну, про дотримання почуття міри, про психологічно доцільне структурування та оформлення інформації.

По-четверте, психолог може порекомендувати засоби й методи пропаганди: радіо, листівки, гучномовні установки, а також поширення чуток, засилання полонених назад т.д. Він може виробити план найефективнішого використання всіх наявних засобів психологічного впливу.

Таким чином, психологія в рамках маніпулятивних операцій: указує на ті особливості особистої та групової психіки, які доцільно піддати впливу; розробляє ефективні методи оцінки психологічного стану супротивника; дає рекомендації фахівцям, що ведуть психологічну війну, з планування операцій; виробляє критерії й методи оцінки результативності та психологічного впливу на людей [1].

Створюючи науковий фундамент психологічних операцій, воєнні психологи спираються **на досягнення різних психологічних шкіл.** При цьому за основу приймаються наступні положення:

- про вирішальну роль несвідомого в детермінації поведінки людини, про роль механізмів психологічного захисту й способах їх застосування (психоаналіз);
- про рефлекторне закріплення («якір», «зомбування») певним чином сприйняття, переживань, дій, що співвідносяться; про переконливу силу структури, емоційного тону,

* студентка 4 курсу відділення «міжнародна інформація» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Романенко Ю.В.

просторово-тимчасових характеристик інформації (біхевіоризм, нейролінгвістичне програмування);

- про ролі «ментальних схем» у сприйнятті людиною навколишнього світу, подій, що відбуваються й інформації (когнітивна психологія);
- про структуру й динаміку потреб людини (гуманістична психологія) та ін.

Психологія допомагає організаторам військово-інформаційних операцій виявляти найбільш слабкі ланки в морально-психологічному стані супротивника й науково обґрунтовано вибудовувати тактику психологічного тиску на нього. Висновки психології активно використовуються для надання розповсюджуваній інформації властивості легкого й швидкого засвоєння. Це досягається шляхом експлуатації закономірностей людського сприйняття, так званих «ефектів». Серед них добре вивченими на сьогоднішній день є: ефект первинності, ефект авторитету, ефект «голос пророка»; ефект повторення; ефект покладання відповідальності й ін. [4].

Маніпулятивні інформаційно-психологічні операції - неминуче явище сучасної війни, важливий й ефективний засіб досягнення тактичних, оперативних і стратегічних цілей. По своїй ефективності вони порівнянні зі зброєю масового ураження.

Таким чином, об'єктивним явищем сучасних війн виступає прагнення протиборчих сторін підірвати моральний дух і бойові потужності військ супротивника. У цих цілях створюються відповідні сили й засоби, обґрунтовуються принципи їхнього практичного застосування. Військово-інформаційні операції, при їх вмілому плануванні й здійсненні, є ефективним засобом досягнення військових цілей невоєнними засобами.

Література

1. Лайнбарджер П. Психологическая война. – М., 1958.
2. Андреева Г.М. Социальная психология. М., 2001
3. Караяни А.Г. Информационно – психологическое противоборство в современной войне. – М., 1997
4. Караяни А.Г., Размазнин А.Н., Целыковский В.А. Информационно – психологическое противоборство: сущность, содержание, методы. – М., 2003